

Олександр Олександрович УСИК*(Харківський національний університет внутрішніх справ, м. Харків)*

СИСТЕМА СУБ'ЄКТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ

З'ясовано, що під суб'єктом забезпечення міжнародного співробітництва найбільш доцільно розуміти спеціально уповноважені державні та недержавні інституції, що наділені спеціальним набором суб'єктивних прав та юридичних обов'язків, що дають їм можливість вступати у правовідносини, які виникають з приводу створення умов та організації фактичного здійснення ефективного міжнародного співробітництва в сфері фізичної культури та спорту. Зроблено висновок про те, що суб'єкти забезпечення міжнародного співробітництва в сфері фізичної культури та спорту не обмежуються тільки Міністерством молоді та спорту України, а включають у свій склад низку державних установ і організацій, кожна з яких володіє своїм, особливим правовим статусом, зокрема: 1) Верховна Рада України; 2) Кабінет Міністрів України; 3) Міністерство молоді та спорту України; 4) Національна лабораторія антидопінгового контролю. Сьогодні, на нашу думку, важливо створити всі необхідні умови для того, щоб забезпечити належний рівень взаємодії у даній сфері між окресленими суб'єктами, що, як вбачається, дозволить: по-перше, створити належне нормативно-правове підґрунтя міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту; по-друге, забезпечити сталість та послідовність державної політики у досліджуваній сфері.

Ключові слова: суб'єкт, забезпечення, міжнародне співробітництво, фізична культура, спорт, правовий статус.

Постановка проблеми. Ефективність функціонування міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту напряму залежить від того, наскільки якісно відповідна сфера забезпечена необхідними ресурсами. У даному контексті відмітимо, що забезпечувати у загальнонауковому сенсі означає створювати або організовувати умови для існування, функціонування чогось, здійснення якої-небудь діяльності. Варто відмітити, що реалізація складного механізму міжнародного співробітництва в такій багатоаспектній сфері, як фізична культура та спорт, вимагає не тільки наявності надійної юридичної основи, але також суб'єктів, що відповідають за реалізацію відповідних правових норм і положень.

Проблема забезпечення міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту неодноразово потрапляла у поле зору різних науковців. Зокрема, їй приділяли увагу В. А. Базенко, К. В. Громовенко,

О. І. Іваненко, А. Ю. Клименко, С. М. Перепьолкін, Т. О. Свида, О. О. Туряниця, О. О. Ющик та багато інших. Втім, незважаючи на значний теоретичний доробок, у науковій літературі відсутні комплексні теоретичні напрацювання, присвячені характеристиці системи суб'єктів забезпечення міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту.

Мета статті полягає у тому, щоб надати характеристику системі суб'єктів забезпечення міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту. Для досягнення вказаної мети необхідно вирішити наступні завдання: з'ясувати сутність поняття «суб'єкт забезпечення міжнародного співробітництва», здійснити аналіз наукових поглядів вчених та норм чинного законодавства, на основі чого надати характеристику правовому статусу суб'єктів забезпечення міжнародного співробітництва.

Наукова новизна статті полягає у тому, що в ній дістала подальшого розвитку характеристика система суб'єктів забезпечення міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту.

Виклад основного матеріалу. Починаючи наукове дослідження відзначимо, що в рамках представленої у роботі проблематики під суб'єктом забезпечення міжнародного співробітництва найбільш доцільно розуміти спеціально уповноважені державні та недержавні інституції, що наділені спеціальним набором суб'єктивних прав та юридичних обов'язків, що дають їм можливість вступати у правовідносини, які виникають з приводу створення умов організації фактичного здійснення ефективного міжнародного співробітництва в сфері фізичної культури та спорту.

Розділ VI Закону України «Про фізичну культуру і спорт» від 24.12.1993 №3808-XII визначає лише одного суб'єкта забезпечення міжнародного співробітництва за фізкультурно-спортивним напрямом – центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері фізичної культури та спорту, який представляє інтереси України у сфері фізичної культури і спорту у відносинах з іншими державами та міжнародними організаціями фізкультурно-спортивної спрямованості, укладає в установленому порядку міжнародні договори у сфері фізичної культури і спорту. На сьогоднішній день таким органом є Міністерство молоді та спорту України (далі – Мінмолодьспорт)¹.

Зазначений суб'єкт має особливий правовий статус міністерства, що відповідно до Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» від 17.03.2011 №3166-VI є центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику в одній чи декількох визначених Кабінетом Міністрів України сферах, проведення якої покладено на Кабінет Міністрів України Конституцією та законами України. Міністерство очолює міністр України, який є членом Кабінету Міністрів України. Основними завданнями міністерства як органу, що забезпечує формування та реалізує державну політику в одній чи декількох сферах, є:

¹ Про фізичну культуру і спорт : Закон України від 24.12.1993 р. № 3808-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 14. Ст. 80. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text> (дата звернення: 10.08.2023).

1) забезпечення нормативно-правового регулювання; 2) визначення пріоритетних напрямів розвитку; 3) інформування та надання роз'яснень щодо здійснення державної політики; 4) узагальнення практики застосування законодавства, розроблення пропозицій щодо його вдосконалення та внесення в установленому порядку проектів законодавчих актів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України на розгляд Президентів України та Кабінету Міністрів України; 4-1) забезпечення здійснення соціального діалогу на галузевому рівні; 5) здійснення інших завдань, визначених законами України¹.

Постановою КМУ «Про затвердження Положення про Міністерство молоді та спорту України» від 02.07.2014 №220 передбачено, Мінмолодьспорт – це головний орган у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах молодіжної політики, фізичної культури і спорту, утвердження української національної та громадянської ідентичності. Мінмолодьспорт є суб'єктом протидії корупційним правопорушенням, що впливають на результати офіційних спортивних змагань. Основними завданнями Мінмолодьспорту є забезпечення формування та реалізація державної політики у сферах молодіжної політики, фізичної культури і спорту, утвердження української національної та громадянської ідентичності, участь у формуванні та реалізація в межах повноважень, передбачених законом, державної політики у сфері волонтерської діяльності².

Однак, на наш погляд, невірним є віднесення до суб'єктів забезпечення міжнародного співробітництва в сфері фізичної культури та спорту лише Мінмолодьспорту. Тому що під ознаки останніх, запропонованих у сформульованому вище визначенні також підпадають інші представники державної влади, наприклад, Верховна Рада України (далі – ВРУ). Остання представляє собою загальнодержавний, представницький, виборний, колегіальний, постійно діючий, єдиний орган законодавчої влади в Україні. Відповідно до Конституції до повноважень ВРУ належить: «1) внесення змін до Конституції України в межах і порядку, передбачених розділом XIII цієї Конституції; 2) призначення всеукраїнського референдуму; 3) прийняття законів; 4) затвердження Державного бюджету України та внесення змін до нього, контроль за виконанням Державного бюджету України, прийняття рішення щодо звіту про його виконання; 5) визначення засад внутрішньої і зовнішньої політики, реалізації стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору; 6) затвердження загальнодержавних

¹ Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17.03.2011 р. № 3166-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 38. Ст. 385. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text> (дата звернення: 11.08.2023).

² Про затвердження Положення про Міністерство молоді та спорту України : постанова, положення від 02.07.2014 р. № 220. *Офіційний вісник України*. 2014. № 54. Ст. 1447. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.08.2023).

програм економічного, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку, охорони довкілля; 7) призначення виборів Президента України у строки, передбачені цією Конституцією; 8) заслуховування щорічних та позачергових послань Президента України про внутрішнє і зовнішнє становище України; 9) оголошення за поданням Президента України стану війни і укладення миру, схвалення рішення Президента України про використання Збройних Сил України та інших військових формувань у разі збройної агресії проти України; 10) затвердження протягом двох днів з моменту звернення Президента України указів про введення воєнного чи надзвичайного стану в Україні або в окремих її місцевостях, про загальну або часткову мобілізацію, про оголошення окремих місцевостей зонами надзвичайної екологічної ситуації; 11) надання законом згоди на обов'язковість міжнародних договорів України та денонсація міжнародних договорів України; 12) здійснення парламентського контролю тощо»¹.

Одним із ключових повноважень ВРУ є законотворення – прийняття найвищих за юридичною силою після Конституції нормативно-правових актів, виключно якими визначаються: 1) права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод; основні обов'язки громадянина; 2) громадянство, правосуб'єктність громадян, статус іноземців та осіб без громадянства; 3) права корінних народів і національних меншин; 4) порядок застосування мов; 5) засади використання природних ресурсів, виключної (морської) економічної зони, континентального шельфу, освоєння космічного простору, організації та експлуатації енергосистем, транспорту і зв'язку; 6) основи соціального захисту, форми і види пенсійного забезпечення; засади регулювання праці і зайнятості, шлюбу, сім'ї, охорони дитинства, материнства, батьківства; виховання, освіти, культури і охорони здоров'я; екологічної безпеки; 7) правовий режим власності; 8) правові засади і гарантії підприємництва; правила конкуренції та норми антимонопольного регулювання; 9) засади зовнішніх зносин, зовнішньоекономічної діяльності, митної справи; 10) засади регулювання демографічних та міграційних процесів; 11) засади утворення і діяльності політичних партій, інших об'єднань громадян, засобів масової інформації; тощо². Таким чином, Верховна Рада України – це єдиний орган влади на території нашої держави, який відповідає за формування законодавчої основи правового регулювання суспільно-правових відносин, у тому числі пов'язаних із міжнародними відносинами в сфері фізичної культури та спорту.

Відношення до суб'єктного складу Міністерства молоді та спорту України зумовлює цілком логічний висновок про необхідність включення

¹ Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Офіційний вісник України*. 2010. № 72/1. Ст. 2598. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 29.08.2023).

² Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Офіційний вісник України*. 2010. № 72/1. Ст. 2598. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 29.08.2023).

до нього також вищого, керівного в системі органів виконавчої влади відомства – Кабінету Міністрів України. Закон України «Про Кабінет Міністрів України» встановлює, що КМУ – це уряд, який «реалізує виконавчу владу безпосередньо та через міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, Раду міністрів Автономної Республіки Крим та місцеві державні адміністрації, спрямовує, координує та контролює діяльність цих органів. Кабінет Міністрів України відповідальний перед Президентом України і Верховною Радою України, підконтрольний і підзвітний Верховній Раді України у межах, передбачених Конституцією України»¹. До основних завдань Кабінету Міністрів України належать: 1) забезпечення державного суверенітету та економічної самостійності України, здійснення внутрішньої та зовнішньої політики держави, виконання Конституції та законів України, актів Президента України; 2) вжиття заходів щодо забезпечення прав і свобод людини та громадянина, створення сприятливих умов для вільного і всебічного розвитку особистості; 3) забезпечення проведення бюджетної, фінансової, цінової, інвестиційної, у тому числі амортизаційної, податкової, структурно-галузевої політики; політики у сферах праці та зайнятості населення, соціального захисту, охорони здоров'я, освіти, науки і культури, охорони природи, екологічної безпеки і природокористування; 4) розроблення і виконання загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального, культурного розвитку, охорони довкілля, а також розроблення, затвердження і виконання інших державних цільових програм; 5) забезпечення розвитку і державної підтримки науково-технічного та інноваційного потенціалу держави; тощо².

Відповідно до статті 5 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» від 17.03.2011 №3166-VI міністерства та інші центральні органи виконавчої влади утворюються, реорганізуються та ліквідуються Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України. Члени Кабінету Міністрів України можуть вносити Прем'єр-міністрові України пропозиції щодо утворення, реорганізації або ліквідації міністерств та інших центральних органів виконавчої влади. Утворення, реорганізація та ліквідація міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади здійснюються з урахуванням завдань Кабінету Міністрів України, а також з урахуванням необхідності забезпечення здійснення повноважень органів виконавчої влади і недопущення дублювання повноважень³.

Відмітимо також, що попри належність до правових засад міжнародного співробітництва в сфері фізичної культури та спорту

¹ Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27.02.2014 р. № 794-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 13. Ст. 222. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text> (дата звернення: 29.08.2023).

² Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27.02.2014 р. № 794-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 13. Ст. 222. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text> (дата звернення: 29.08.2023).

³ Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17.03.2011 р. № 3166-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 38. Ст. 385. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text> (дата звернення: 11.08.2023)

Конвенції щодо боротьби з допінгом організація співпраці за цим напрямом потребує удосконалення. Основними спеціалізованими суб'єктами такої діяльності є Національний антидопінговий центр та державна установа «Національна лабораторія антидопінгового контролю» (далі – Національна лабораторія), діяльність яких ґрунтується в тому числі на спеціальному нормативно-правому акті – Законі України «Про антидопінгову діяльність у спорті»¹. Основними завданнями Національної лабораторії є: 1) реалізація програм наукових досліджень і розробок, що використовуються або можуть використовуватися для цілей запобігання допінгу у спорті, а також у галузях аналітичної біохімії та фармакології з метою кращого розуміння впливу різних лікарських засобів на людський організм та їх наслідків для спортивних результатів; 2) опублікування нових даних, отриманих під час проведення наукових досліджень². Нагляд за діяльністю Національної лабораторії здійснює наглядова рада, яка є дорадчим органом та діє в межах повноважень, визначених законодавством. Наглядова рада: 1) обирає із свого складу голову, заступника голови та секретаря наглядової ради, приймає рішення про припинення їхніх повноважень; 2) організовує проведення конкурсу на посаду директора Національної лабораторії; 3) подає до центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері фізичної культури і спорту, кандидатуру на посаду директора Національної лабораторії; 4) подає до центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері фізичної культури і спорту, рішення про дострокове припинення повноважень директора Національної лабораторії; 5) щороку затверджує звіт про діяльність Національної лабораторії»³.

Висновки. Таким чином, проведене наукове дослідження дає змогу зробити висновок про те, що суб'єкти забезпечення міжнародного співробітництва в сфері фізичної культури та спорту не обмежуються тільки Міністерством молоді та спорту України, а включають цілу низку державних установ і організацій, кожна з яких володіє своїм особливим правовим статусом, зокрема: 1) Верховна Рада України; 2) Кабінет Міністрів України; 3) Міністерство молоді та спорту України; 4) Національна лабораторія антидопінгового контролю. Сьогодні, на нашу думку, важливо створити всі необхідні умови для того, щоб забезпечити належний рівень взаємодії у цій сфері між окресленими суб'єктами, що, як вбачається, дозволить: по-перше, створити належне нормативно-правове підґрунтя міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту; по-друге, забезпечить сталість та послідовність державної політики у досліджуваній сфері суспільного життя.

¹ Про антидопінгову діяльність у спорті : Закон України від 26.01.2022 р. № 2011-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-20#Text> (дата звернення: 29.08.2023).

² Про фізичну культуру і спорт : Закон України від 24.12.1993 р. № 3808-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 14. Ст. 80. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text> (дата звернення: 10.08.2023).

³ Там само.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про фізичну культуру і спорт : Закон України від 24.12.1993 р. № 3808-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 14. Ст. 80. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text> (дата звернення: 10.08.2023).
2. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17.03.2011 р. № 3166-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 38. Ст. 385. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text> (дата звернення: 11.08.2023).
3. Про затвердження Положення про Міністерство молоді та спорту України : постанова, положення від 02.07.2014 р. № 220. *Офіційний вісник України*. 2014. № 54. Ст. 1447. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.08.2023).
4. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Офіційний вісник України*. 2010. № 72/1. Ст. 2598. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 29.08.2023).
5. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27.02.2014 р. № 794-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 13. Ст. 222. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text> (дата звернення: 29.08.2023).
6. Про антидопінгову діяльність у спорті : Закон України від 26.01.2022 р. № 2011-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-20#Text> (дата звернення: 29.08.2023).

Стаття надійшла до редакції 05.09.2023

Oleksandr OI. USYK,

Postgraduate Student

(Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine)

SYSTEM OF SUBJECTS FOR ENSURING INTERNATIONAL COOPERATION IN THE SPHERE OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTS

It was found that under the subject of ensuring international cooperation, it is most appropriate to understand specially authorized state and non-state institutions that are endowed with a special set of subjective rights and legal obligations, which give them the opportunity to enter into legal relations that arise due to the creation of conditions and organization of actual implementation of effective international cooperation in the field of physical culture and sports.

It was concluded that the subjects of international cooperation in the field of physical culture and sports are not limited to the Ministry of Youth and Sports of Ukraine, but include a number of state institutions and organizations, each of

which has its own special legal status, in particular: 1) Verkhovna Rada of Ukraine; 2) Cabinet of Ministers of Ukraine; 3) Ministry of Youth and Sports of Ukraine; 4) National Anti-Doping Control Laboratory. Today, in our opinion, it is important to create all the necessary conditions in order to ensure the appropriate level of interaction in this field between the outlined subjects, which, as it is seen, will allow: first, to create an appropriate regulatory and legal basis for international cooperation in the field of physical culture and sports; secondly, to ensure stability and consistency of state policy in the researched area.

Key words: *subject, support, international cooperation, physical culture, sport, legal status.*